

Suveranitatea statelor și integrarea europeană a Balcanilor: cazul Serbiei

Drd. Lazea Dorin Dan

Rezumat

Proclamarea și recunoașterea ca stat suveran în termenii dreptului internațional sunt aspecte cheie pentru înțelegerea domeniului relațiilor internaționale. În procesul integrării europene a statelor balcanice, este unanim acceptată ideea conform căreia Uniunea Europeană a fost principalul reper normativ și principalul factor de modelare a fostelor state comuniste pe calea democratizării. Cu toate acestea, din perspectiva teoriei neorealiste a relațiilor internaționale, nu este atât vorba de UE cât de însăși structura sistemului relațiilor internaționale. În acest caz, natura unipolară a politicii internaționale de după sfârșitul Războiului Rece creează un cadru de posibilități, constrângeri și presiuni în care statele din regiunea Balcanilor nu au avut foarte multe opțiuni. Sau, altfel spus, atunci când au apelat la ale opțiuni, precum în Iugoslavia anilor 1990, acestea s-au dovedit a avea consecințe tragice.

În aceste condiții, ipoteza principală a prezentei teze este că un comportament rațional al actorilor din regiune, al Serbiei mai exact, a determinat reconsiderarea în anii 2000 a principalelor ținte de politică externă în sensul urmării strategice a acelor soluții posibil de realizat în contextul dat, motiv pentru care integrarea europeană a devenit mai importantă chiar decât anumite chestiuni de teritorialitate și suveranitate. Capacitatea mecanismului condiționalității politice a UE de a produce schimbări în direcția reformelor în Serbia a fost posibilă datorită deciziei prealabile a Serbiei de cuplare la structurile de integrare europene, dar în același timp a funcționat ca un catalizator al tendințelor pro-europene din societate. S-a dovedit astfel că mecanismul condiționalității politice a rămas la fel de eficace chiar și într-o situație în care UE a trebuit să gestioneze probleme considerate esențiale pentru definirea statului țintă în termeni de suveranitate.

Cuvinte-cheie

Suveranitate, integrare europeană, condiționalitate politică, neorealism, Balcani, Serbia

CUPRINS

<i>CUVÂNT ÎNAINTE</i>	4
<i>ABREVIERI</i>	7
<i>LISTA TABELELOR, FIGURILOR ȘI A HĂRȚILOR</i>	9
<i>CRONOLOGIE</i>	10
<i>INTRODUCERE</i>	15
<i>PRIMA PARTE: Suveranitatea – de la principiu fundamental al statului modern la limitele contemporane ale suveranității</i>	29
Titlul 1 Conceptul de suveranitate: o idee care a schimbat lumea politică.....	30
CAPITOLUL 1: Importanța contribuțiilor filosofice și juridice la dezvoltarea conceptului de suveranitate.....	30
1.1 Repere în evoluția doctrinei suveranității: de la absolutism la republicanism.....	35
1.2 Suveranitatea în teoria dreptului. Abordări critice contemporane.....	45
CAPITOLUL 2: Suveranitatea – concept cheie în teoriile realiste ale relațiilor internaționale...54	
2.1 Realismul ca știință și ghid pentru politica externă.....	57
2.2 Neorealismul și teoria sistemică: structura anarhică și statul suveran.....	62
Titlul 2 Limitele suveranității: comunitatea internațională și suveranitatea partajată în UE.....	72
CAPITOLUL 3: Relațiile externe ale UE: De la noninterferență la condiționalitate politică.....	72
3.1 Relațiile CE cu Grecia și ACP sau preistoria condiționalității UE.....	75
3.2 Un nou vocabular al relațiilor internaționale într-o lume în schimbare.....	84
CAPITOLUL 4: Problematika integrării europene a Balcanilor de Vest – provocări ale condiționalității politice promovate de UE.....	94
4.1 Extinderea UE către Europa Centrală și de Est: o abordare prin prisma socio-constructivismului.....	94
4.2 Serbia în contextul Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării.....	109

<i>PARTEA A DOUA: Integrarea europeană a Serbiei: problemă identitară și opțiune strategică</i>	123
Titlul 1 Specificitatea Serbiei în zona Balcanilor: situația minorităților etnice în contextul aderării la Uniunea Europeană.....	124
CAPITOLUL 5: Destrămarea Iugoslaviei. Serbia contemporană pe fundalul identitar al Balcanilor.....	124
5.1 Balcanii în raport cu identitatea central și oriental europeană.....	124
5.2 Istoria politică recentă a Serbiei și paradoxul naționaliștilor moderați.....	132
CAPITOLUL 6: Dezbateră privind integrarea europeană a Balcanilor din perspectiva raportului suveranitate – drepturi ale minorităților naționale.....	144
6.1 Minorități etnice și rolul organizațiilor internaționale.....	148
6.2 Minoritatea românească din Timoc și condiționalitatea României în timpul procesului de aderare a Serbiei la UE.....	155
Titlul 2 Constrângeri realiste: integrarea europeană a Serbiei și mizele marilor puteri.....	164
CAPITOLUL 7: Rusia și interesele ei strategice în Balcani.....	164
7.1 Rusia și Serbia – diplomatie și interese politice.....	164
7.2 Personalizarea puterii: Rusia lui Putin și Serbia lui Nikolici.....	176
CAPITOLUL 8: SUA între teoria păcii democratice și responsabilitatea de a proteja.....	182
8.1 Războaiele din fosta Iugoslavie și leadershipul american.....	184
8.2 Integrarea europeană a Serbiei ca interes strategic al SUA în stabilizarea Balcanilor de Vest.....	191
<i>CONCLUZII GENERALE</i>	196
<i>ANEXE</i>	205
<i>BIBLIOGRAFIE</i>	252
<i>RÉSUMÉ DE LA THÈSE DE DOCTORAT</i>	261